

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescá-politicá.

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fiesce care publi-
caţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea,
sá se adreseze la »Re-
dactiunea şi Admini-
stratiunea Unirii«
în
Blas.

Anul VIII.

Blas 5 Martie 1898.

Numérul 9.

Convictul din Lugos şi încă ceva.

Nu e inchipuire deşertá. Şi în Banat aşa se vede, cá tot biserica noastră e chematá, sá creeze focularul cel dintâiu de culturá románescá.

Nu e vis deşert. Şi în Banat cel dintâiu institut de creşcere a tinerimii române încă are sá dovedescá lumii din nou, cá biserica noastră nu e stérpá, ci spirit de viaţă dátatoriú are şi împártaşesce.

Nu e vis deşert, ci realitate, carea bucurându-ne o vedem deja cu ochii sufletului, cum se ridicá în Lugos, în inima Banatului românesc. Vedem deja cu ochii sufletului acolo convictul greco-catolic al tinerimii gimnasiale. Şi cá în scurtá vreme bucuria ne va fi depliná şi il vom vedé şi cu ochii trupului, ne garantézá munificenţa arhierieilor nostri şi spiritul de jertfá al clerului nostru.

Începutul fondului pentru ridicarea acestui convict, care început s'a făcut pe timpul fericitului episcop Alesandru Dobra, cetitorii nostri il cunosc deja.

Ei sciú deja şi despre darul, ce Í. P. S. Sa Mitropolitul nostru l-a făcut foştilor sêi fi sufletesci din diecesa Lugosului tot cu scopul de a se întemeia convictul acela.

Érá în cercularul sêu cel dintâiu din anul acesta P. S. Sa Episcopul de Lugos Dr Demetriú Radu surprinde pe preoţii diecesei sale cu urmátorea scire:

„Cu o bucurie nu mai puţin mare şi sincerá am luat parte şi la sêrbátorirea jubileului de 25 de aní de episcopie a Esce-
lenţei Sale Prea Sântitului Domn Domn
Michail Pavel, Episcop gr. catolic român de
Oradea mare. presentându-l aşişderea în
numele întregii Nóstre Diecese expresiunea
sentimentelor veneraţiunii, felicitárilor şi re-
cunoscínţei nóstre celei mai cálduróse. Şi
zicem anumit şi a recunoscínţei nóstre, pentru
cá ilustrul şi cu adevérat neîntrecutul în
dârnicie şi bunátate Archiereú, — spre a
nu pomeni de cât un fapt, în datá dupá
primirea Epistolei Nóstre Pastorale din 15
Octobre 1897, datá în favorul Convictului
gr. cat. român în Lugos, spre încurajarea
noastră a tuturorá întrú realisarea acestei
opere importante, a binevoit a Ne trimite
în dar 1000 — una mie floreni. Dumnezeú
sá-l ţină întrú mulţi aní fericit!“

Ce sá mai adaugem noi la cuvintele acestei sciri? Sá mai adaugem şi noi cuvinte de laudá la adresa Archiereului nostru de la Orade? Nu o facem, cáci cunóscem şi respectám umilínţa, cu care acestú Archiereú binecuvínţat de Dumnezeú îi place, sá împlínescá faptele maríimiei sale.

Dar atáta nu e de ajuns: mai la vale tot în acela-şi cercular sub Nr. 353—1898 Archiereul Lugosului mai dá de scire clerului sêu acestea:

„Cea mai mare parte dintre Fraţii diecesani prin declaraţiunile, ce ni-le-áu trimis, s'áu arêtat a fi gata a-şi solvi contribuţiunea anualá la fondul de Convict prin celebrarea de ss. liturgii. Ba încă unii s'áu declarat a fi dispuşi a celebra un numér şi mai mare de asemenea intenţiuni sacre, cedând stipendiul întreg spre acela-şi scop nobil şi de o imperióasă necesitate a se realisa cât mai curênd. Constatând acésta cu cea mai mare bucurie aducem mulţámirile Nóstre ferbínţi tuturor acestor fraţi Preoţi, pe cum şi celor aláţi, cari vor urma esemplul lor.

„Mai înainte înse de a împárţi de fapt atari liturgii, pe cum şi eventual altele de felul lor, spre deplina esactitate a lucrurilor într'o cestiune aşa de delicatá aflám de bine a revoca în memoria Fraţilor Preoţi urmátorele:

„1. Spre a satisface obligamentului grav, contras în consciínţa sufletului prin acceptarea unor ast fel de liturgii saú intenţiuni sacre, se recere aplicarea sacrificiului liturgic, respective a fructelor lui dupá dorínţa saú intenţiunea celui ce a dat stipendiul missal. Din cauza acésta trebuie celebratá întréga liturgie — dupá rítul nostru — a lui Chrisostom saú a marelui Vasilie, cáci în liturgia Presanctificatelor neavênd loc prefacerea saú consacrarea, în care consistá esenţa sacrificiului liturgic, nu se aduce sacrificiú spre a se puté aplica. Şi tot din aceea-şi causá numitului obligament grav nu se satisface numai prin punerea unei pártecele la proscomidie pentru intenţiunea cu stipendiú missal. Va sá zicá, pentru fie care asemenea „intenţiune“ trebuie celebratá în mod separat s. liturgie întrégá.

„2. Preoţii, cari sînt „în cura animarum“ ca parochii saú adm. parochiali, în Dumineci şi sêrbátori legate, în virtutea beneficiului lor, sînt obligaţi a celebra şi a aplica s. sacrificiú pentru poporul lor. Prin urmare ei nu pot, dupá cum nu pot nici capelanii, când slujesc singuri, persolva „intenţiuni“ în aceste zile, ci trebuie sá celebreze pentru ele în alte zile de preste sêptemáná.

„3. Dupá prescripţiunile nóstre rituale în Páresimi liturgia depliná se póte sluji numai Sâmbáta şi Dumineca. Prin urmare parochii saú lociitoriú lor în acel timp sacru numai Sâmbáta pot persolva din intenţiunile, ce le-ar fi luat asupra lor spre celebrare.

„4. Întimplându-se, sá concelebreze doi saú mai mulţi preoţi, fie care póte lua stipendiú missal, dar numai sub condiţiunea, dacá fie carele slujesce pe deplin, adecá dacá recitezá tóte rugáciunile din liturgier pronunţând forma consacraţiunii „Luaţi mâncáti etc.“ şi apoi cuminecându-se.

„5. Dispunem dupá aceste, ca fie care preot sá albá un protocol deosebit asupra intenţiunilor, ce le primesce fie de la Ordinariat, fie, cu permisiunea acestuia, din alte párti. În protocolul acesta se vor însemna zilele, în cari s'a celebrat pentru respectiva intenţiune. Dupá terminarea persolvárii se va trimite Ordinariatului un estras din acest protocol cuprindênd conspectul asupra zilelor, în cari s'a întimplat celebrarea intenţiunilor primite de la acela. Estrasul se va provedé la urmă cu atestarea de consciínţa asupra esactitáţii celebrárii, cu subscrierea preotului şi a cantorului, care a luat parte la celebrare, şi cu aplicarea sigilului parochial. Cu ocaziunea visitárilor canonice se va examina şi acest protocol la oláltá cu cele alalte registre parochiale.

„6. Dispunem mai de parte, ca cantorul şi crásnicul sá asiste din oficiú, adecá fárá de nici o remuneraţiune la celebrarea intenţiunilor sacre, a cáror stipendiú se cedézá întreg în favorul Convictului; dupá ce şi fii saú nepoţii acelora se vor puté bucura de binefacerile, cari vor urma din deschiderea Convictului.

„7. Cuvinte de ajuns în fine nu gásim spre a îndemna în Domnul cu tótá tária pe fraţii Preoţi, ca pe de o parte sá albá grije mare, ca vinul, ce se foloseşte la s. sacrificiú, sá fie curat natural; ér pe de altá parte ca curatá şi pregátitá sá fie şi consciínţa sufletului lor amêsurat înfricoşatei porunci, ce ni-s'a dat prin Sfantul Pavel: „Cá de câte ori veţi mânca pânea acésta şi veţi bé páharul acesta, mórtea Domnului vestiţi, pâná când va veni. Drept aceea ori cine va mânca pânea acésta, saú va bé páharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi trupului şi sângelui Domnului. Ci sá se ispitescá omul pe sine şi aşa din pâne sá mânance şi din páhar sá bea. Cá cel ce mânance şi be cu nevrednicie, judecatá lui-şf mânance şi be, nesocotind trupul Domnului“ (I Cor. 11, 26).

„Lugos, 25 Ianuar 1898.“

Ce vom zice la hotărîrea acésta a preoților noștri din diecesa Lugoșului?

Le vom zice cu Mântuitorul: „Voi sinteți sarea pămîntului, voi sinteți lumina lumii.“ Voi vă pricepeți datorința voastră, carea Mântuitorul v'a impus-o cu cuvintele: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea ómenilor, ca vedînd faptele voștre cele bune să mărescă pe Tatăl vostru cel din ceruri.“

Dar hotărîrea acésta a clerului din diecesa Lugoșului ne aduce a minte de o corespondență, ce a apărut în „Unirea“ acum sînt aproape doi ani. Cuprinsul ei e actual și acum. Etă-l:

„Zisei —, că e lipsă neapărată, să ne creăm un fond pentru salarisarea preoților și învățătorilor.

„Ne întimpină înse aci întrebarea: Cum și din ce?

„Ași pute, să răspund aci: Din fundul pămîntului! Întru adevăr așa de mare și de simțită e lipsa unui atare fond, căt dacă el altmintea nu s'ar pute crea, ar trebui să-l scótem și din fundul pămîntului.

„Dar nu e lipsă, să o facem acésta.

„Mă număr între preoții mai tineri, și încă nu mi-s'au șters amintirile plăcute și neplăcute ale anilor, pe cari i-am petrecut în seminariul din Blaș pregătindu-mă pentru păstoria sufletelor. Îmi aduc încă bine aminte de însuflețirea ideală, care ne cuprindea acolo pe toți, când se ivia din óre care parte câte o idee frumoasă și chiar bună de a fi realizată între noi între Români. Realizarea ideilor frumoase și folositoare pretind jertfe, și dacă doriam, să contribuim și noi la realizarea aceea, era lucru firesc, ca și noi să aducem jertfe. Dar de unde, dacă nu din fundul pămîntului? Și dacă ne-am bătut capul, am aflat, că totuși nu e de lipsă, să ne săpăm găuri până în fundul pămîntului și să scótem comori de acolo. Am rămas pe fața pămîntului și — ne-am pus pe post, și seminariul bucuros ne-a dat nouă suma aceea, carea a cruțat-o dându-ne bucate de post în loc de cele de dulce, érá noi suma aceea o aduceam ca jertfă pentru realizarea ideii respective.

„Sciú bine, că virtutea abnegării nu aú inventat-o alumi seminariului din Blaș, ba nici chiar ómenii preste tot, ci ea vine de sus de la Dumnezeu. Dar exemplul acela al seminariștilor totuși îmi spune, că Dumnezeu dăruind omului mintea a înzestrat-o și cu darul invențiunii, pentru ca ea să afle modul potrivit de a deprinde virtutea cu folos.

„Numai căți va ani ne mai despart de la împlinirea centenarului al doilea al s. Uniri. Óre nu e acesta timpul cel mai potrivit spre a crea fondul acela de salarisare? Óre pute-s'ar s'ar sărbători anul 1900 într'un chip mai vrednic și tot o dată mai folositoriu pentru biserica noastră și pentru némul nostru ca prin crearea aceluí fond? Óre nu ni-se impune acum mai tare ca orî și când datorința de a ne bate capul și de a cerca și afla chipuri și căi, în cari și pe cari am pute, să creăm fondul acesta? Noi preamărim fapta, ce aú împlinit-o înaintașii noștri în 1900. De ce să nu aspirăm și noi la preamărire din partea urmașilor noștri? De ce să nu-i silim la acésta prin o faptă, pentru care urmașii noștri să ne binecuvinte amintirea, pe cum înaintașii noștri din 1900

ne-aú silit, să le binecuvintăm noi amintirea? Și cu ce altă faptă mărétă am pute noi, să-i silim la acésta mai bine de căt cu crearea unui fond, care să ușureze în măsură căt se póte de mare sórtea materială a acelor, cari aú chemarea specială de a lucra neîncetat spre înflorirea bisericii noastre și spre binele némului nostru?

„În cele urmátore voiú să grăesc numai referitoriú la archidieceasă. Pe frații din diecesele sufragane îi rog, să acomodeze cuvintele mele împrejurărilor sale particulare.

„Îmi aduc a minte de un articol, care se publica se în „Unirea“ pe timpul vacanței scaunului mitropolitan. Era vorbă în articolul acela despre problemele, cari așteptă resolvirea de la fiitorul mitropolit. „Unirea“ grăise atunci din sufletul nostru al tuturor. Între problemele acelea articolul amintit înșirase și îmbunătățirea sorții materiale a clerului nostru. Acum avem mitropolit, un mitropolit, — muțamită lui Dumnezeu, — vrednic de înaintașii săi. Sînt convins, că din sufletul tuturor fraților mei grăesc, dacă-l rog, ca acum în préjma anului 1900, în préjma împlinirii centenarului al doilea al s. Uniri, în préjma jubileului de un pătrariú de veac al archieriei sale proprii să potenze marinimia, carea până acum tot de una a strălucit pe scaunul nostru mitropolitan și să trezescă și să înflăcăreze în noi în toți marinimia, carea singură e în stare a resolv; problema de a îmbunătăți sórtea materială a clerului archidieceșan.

„Ce póte să producă marinimia, a arătat-o și până acum archidieceșa noastră. Părintii ei toți și mulți dintre fiii ei cei mai aleși s'au întrecut nu numai întru a aduce poporul înainte pe calea progresului, ci și întru a asigura progresul acesta materialmente. Din începuturi mici s'a pornit asigurarea acésta, și astăzi din marinimia archierilor noștri și a multora dintre preoții fruntași, ba și din a unor laici archidieceșa dispune de fundațiuni de câte va milioane.

„Ce bine ar fi, dacă marinimia acésta s'ar potenza acum și cu o cale s'ar îndrepta spre scopul cel mai urgent, spre crearea unui fond de salarisare a preoților și învățătorilor? Și acum avem ca și în trecut mulți preoți, de la cari lumea așteptă, că ei cruțările, ce le fac din venitele sale, le vor jertfi binelui comun. Așteptările acestea și până acum a rare orî ne-aú înșelat, și sînt convins, că ele nici de acum înainte nu ne vor înșela. Preoții aceia sînt de-a rîndul ómeni, cari aú renunțat la viața familiară, pentru ca întregă viața și munca sa să o sfințescă serviciului bisericii, și ei muncind neîncetat în serviciul acesta se dedau, ca și bănișorii, pe cari îi cruțá, să nu-i privescă de ai săi, ci de ai bisericii. Ce bine ar fi, dacă ei acum ar imita cu toții exemplul cel frumos al fericitului preposit Papfalvi, care cu mulți ani înainte de mórtea sa a pus cruțările sale ca fundațiune în grija capitulului? Căt de frumos ar fi, dacă ei acum în préjma jubileului s'ar hotărî cu toții, să o facă acésta destinând pe sama aceluí fond de salarisare averea, ce aú adunat-o. orî cel puțin o parte mai însemnată a ei! Și chiar și dacă n'ar pute să renunțe la renta, ce le-o aduce averea acésta, ei totuși ar pute să facă așa, cum făcuse fericitul preposit Papfalvi, ar pute să-și reserve dreptul la

renta aceea până la capétul vieții sale, și clerul totuși i-ar binecuvinta deja de acum. Nu are, să-i impedece în fapta acésta nici modestia: clerul va fi cu considerare discretă față cu ei, nu-i va molesta cu laudele sale, ci se va mărgini bucuros la aceea, ca să le mijlocescă în s. jertfă dar bogat de la Dumnezeu.

„Tot asemenea ar pute să jertfescă și acei preoți căsătoriți, pe cari Dumnezeu i-a înzestrat cu bunăstare materială. Prin aceea, ce ar jertfi spre acest scop din averea sa, sigur nu ar păgubi de loc pe ai săi, căc bunăstarea materială, ce ar lăsa-o pruncilor săi, ar fi însoțită de binecuvintare bogată de la Dumnezeu, și apoi cine s'ar îndoi despre aceea, că binecuvintarea acésta e mai prețioasă de căt aurul și argintul? Ba ei ar pute, să-și aducă darul său chiar și cu condiția, ca în fructele lui să se împărtășescă tot de una în rîndul cel dintăiú aceia din fiii și nepoții lor, cari vor fi preoți. Așa jertfa le va fi încă și mai ușorá.

„În sfârșit îmi mai aduc a minte de un chip, în care ar pute, să se câștige în fiesce care an multe mii pe sama fondului contemplat. „Aú nu știți, că cei ce lucréză cele sînte, din biserică mănăncă, și cari servesc altariului, cu altariul se împărtășesc?“ Cuvintele acestea sînt ale Mântuitorului, și apoi „cuvîntul Domnului rămâne în veac“ și așa dară are valóre și în zilele noastre. Pe calea acésta preoțimea archidieceșei ar pute, să contribuescă fórté mult la crearea și augmentarea fondului contemplat de mine. Ordinariatul ar avé, să se îngrijescă de aceea, ca fiesce care preot vrednic al archidieceșei să primescă în fiesce care an un anumit număr de s. liturgií de celebrat, și preoții bucuros vor dărui stipendiile liturgiilor acelor pe sama fondului de salarisare. Pentru ca Ordinariatul să póta fi convins despre aceea, că preoții aú satisfăcut obligamentului său de a celebra liturgiile acelea, li-s'ar pute impune, să le celebreze în Dumineci și s'arbori. Adevérat, că conciliul nostru provincial prim în Tit. V. cap. IV. „admonieáză pe preoți“, ca „în specie parochii în tóte duminecile și s'arborile obligate să se apropie de altariul Domnului sacrificând pentru popor“. Inse aci nu e vorbă de o lege, ci numai de o admoniare. Și chiar și dacă óre cine admoniare acésta ar privi-o de lege, ea totuși ar fi numai o lege bisericescă, de la care tot biserica póte să dispenseze din cauză gravă și rațională.“

De când s'au publicat acestea în „Unirea“, aú trecut aproape doi ani. În acești doi ani ce am făcut pentru a realiza idea aceea?

Aniversarea libertății. — Guvernul unguresc a prezentat un proiect de lege pentru serbarea aniversării de o jumătate de secol a sancționării legilor. prin cari se decretase libertate pentru toți cetățenii. Serbarea e potrivită, căci dacă libertatea a sugrumat-o liberalismul mai de tot, se rămănu cel puțin memoria ei eternisată. Și ca numai memoria libertății să rămănu, desvóltă mare zel guvernul actual. El sub pretext, că vre, să înfrine agitațiunea socialistă, dá o ordinațiune după alta, înlocuind libertatea de presă cu cenzura preventivă, violând li-

bertatea individuală prin percheșițiunile polițenesci și fotografarea cu forța a cetățenilor considerați de capi ai socialismului și făcând iluzoriu dreptul de întrunire, prin aceea, că ținerea adunărilor se face pendentă de la concesiunea autorităților administrative.

Ministrul de interne a dat la 13 Febr. sub Nr. 766—1898 următoarea ordinațiune:

În înțelesul ordinațiunilor ministeriului de interne date în 28 April 1848 sub Nr. 216 și în 1868 sub Nr. pres. 128, pe cum și a praxeii de drept dezvoltate pe baza acestora adunările populare trebuie să se însușească cel puțin cu 24 ore mai înainte actorităților respective de gradul I și numai pe lângă concesiunea dobândită în urma acestei însușări se pot ține.

Spre a câștiga valoare acestei ordinațiuni aranjarea de adunări populare fără însușare și concesiune în regulă, participarea la acelea, pe cum și continuarea adunării disolvate de către autoritate pe baza §-ului 1 art. de lege XL din 1879 le califică de transgresiuni și pentru cei ce le comit statorcesc carcer până la 15 zile și amendă până la 100 fl.

Cea mai nouă ordinațiune liberală îndreptată în contra libertății este cea dată de ministrul de interne Perczel dto 26 Febr. a. c. Ea sună:

„În înțelesul ordinațiuni ministeriului de interne dto 2 Maiu 1875 Nr. pres. 1508 ori ce gen de reuniune înainte de constituire este datore a-și substerne guvernului reg. proiectul de statute prin respectiva autoritate administrativă. Dacă asupra proiectului de statute ast fel substerne în decurs de 40 zile nu s'a adus hotărîre ori nu s'a făcut vre o observare, reuniunea își poate începe provisoriu activitatea, definitiv înse se poate constitui, numai dacă statutele îi sînt vidimate de guvernul reg.

„Spre a asigura valoare acestei ordinațiuni, pe baza §-ului 1 al art. de lege XL din 1879. dacă constituirea vre o unei reuniuni s'ar face în contra amintitelor regule, sau dacă s'a făcut deja în totă regula, înse a fost disolvată prin decis cu valoare de drept, ori a fost suspendată: participarea în conducerea, în adunările sau în ori ce fel de activitate a ei o califică de transgresiune și dispun a se pedepsi cu închisoare până la 15 zile și cu amendă până la 100 fl.

Uniții și congrua. — Din „Tel. Rom.“ din 24 Februar:

„Proiectul ministrului Wlassics nu intenționează o adevărată dotare, salarisare a clerului, cum ar trebui, să facă guvernul void a executa dispozițiunile §-ului 3 din art. XX. de la 1848. Numai o salarisare completă și necondiționată de către și mai câte chițibușuri ar pute scote clerul din noianul gândurilor pentru susținerea sa și a familiei, făcându-l posibil a se dedica exclusiv chemării sale sublime.

„Ce se intenționează prin proiectul prezentat, este mai mult o cârpitură, care lasă pe preot și pe mai de parte în situațiunea de a-și încasa însuși de la credincioși venitele sub titluri felurite, ceea ce nu o dată îl aduce în cele mai neplăcute poziții cu poporul, făcându-se de multe ori, dacă nu tocmai urgent, cel puțin neplăcut în fața acelor, pe cari chemat este a-i influența cu toate cele bune.

„Fiind înse relațiunea dintre preoți și credincioși încordată, întruirea se reduce la nulă sau la un minim disparent. Ba a dese ori esperiam, că — fiind preotul lipsit și de ore care purcedere cu tact, — raportul devine chiar dușmănos. —

„Și pentru vr'o 2—300.000 fl. vre guvernul, să vire calul troian în fortăreța autonomiei noastre bisericesci?

„Ministrul afirmă în comitiva sa, că prin proiectul indicat „nici de cât nu doresce a atinge sfera de drept autonom a confesiunilor“, și că proiectul „nu cuprinde nici o ast fel de dispozițiune, care ar asigura guvernului o influență, ce trece preste sfera dreptului de supremă inspecțiune“.

„Cu toate aceste toate confesiunile au aflat, că singuraticii paragrafi din proiect nu sînt în consonanță cu afirmațiunile din comitiva ministrului, din contră toate își țin de atacate drepturile autonomiei bisericesci.

„Chiar evanghelicii maghiari, pentru cari mai ales s'a făcut numitul proiect, au fost siliți a declara în conventul lor de la 19 Februaru căl. nou, că „guvernul oferă prea puțin și cere prea mult, tăind prea adânc în autonomia biserică“.

„Așa și este!

„Mai multe dispozițiuni se cuprind în numitul proiect, cari nu numai nu sînt efluxul dreptului de supremă inspecțiune, — de care biserică nici când nu s'a ferit, — ci sînt ingerențe adânci în viața chiar internă a bisericilor.

„Ministrului nu i-se par aceste ingerențe neiertate, căci — creștindu-se investit cu bilet „pās par tout“, nu prea simțesece remușcare trecend preste gard în otarul străin; încălcarea înse o simțesc mai tare proprietarii, cari se scurtază în drepturile lor asigurate.

„Prima încălcare a dreptului de autonomie este însuși faptul, că ministrul intră în specialități stabilind suma, câtă îi compete cutărui și cutărui preot, otărind modalitățile distribuirii ei și folosind autoritatea bisericescă numai ca un instrument, ca pe baza lucrărilor ei pregătitoare să aducă decisiuni definitive, ori ca ea să esecutive decisiunile decretate de ministru.

„Dacă guvernul rămânea consecuent pe lângă principiul de mai sus, respectand autonomia bisericilor, atunci n'avea, de cât să pună la dispozițiunea singuraticelor confesiuni recepte anumite sume, și autoritățile supreme bisericesci să le impartă conform necesităților, pe cari le cunosc mai bine ca ori și cine.

„Acosta ar fi unica cale corectă, pe care de sigur vor reclama-o toate confesiunile.

„Pe noi ne obligă a luptă în această direcțiune chiar primul paragraf al „Statutului organic“, în care se zice:

„Biserica gr.-or. română din Ung. și Tr., ca bis. autonomă, după dreptul ei autonom, garantat și prin art. de lege al IX. din anul 1868, pe lângă susținerea în întregitate a dreptului ei de supremă inspecțiune a Maiestății Sale își regulază, administreză și conduce independent afacerile sale bisericesci, școlare și fundamentale etc.“

„Pe baza noului proiect înse ne regulază acum în mare parte guvernul. Acosta însemnează a face din servitorii independenți ai altarului oficiali plătiți și dependenți de stat și organele lui. Sôrtea li-s'ar ușura în cât va, dar apoi libertatea biserică ar suferi mult. Și pe cum nu-i corect, ca biserică să

țințescă a deveni stăpâna statului, așa nu-i iertat, ca statul să degradeze biserică la rolul de servitor, de robă a lui.

„Pe baza unei patente vechi, s'a mai oferit preoților protestanți din Ungaria salariu în numărar, destul de convenabil și solvabil regulat prin perceptorat. Cu toate acestea numita biserică, — care de sigur trăesce cu organele statului în alte referințe mai bune ca noi, — n'a vrut, să-și jertfescă libertatea în schimbul unui favor material.

„Nimenia nu e mai mult avisat la îmbunătățirea stării sale materiale, ca și clerul român; drept aceea ori ce ajutor material îi este foarte binevenit; dară de altă parte erășii nu-i popor mai avisat la independența clerului și a biserică sale, ca și tocmai al nostru, și această independență pentru bunuri materiale, — fie aceea ori cât de mari, — nu trebuie jertfită.

„Ce se va alege de popor, dacă conducătorii săi naturali de până acuma îl vor părăsi sau cel puțin vor sta indiferenți de o parte ținându-se cu un ochiu la adausul bănesc, care le lăgă inima și mâinile? Ce se va alege atunci din cunoscutul „preoți cu crucea în frunte“, pôte prevedea ori cine. Noi zicem, libertatea mai pe sus de toate, mai ales că ajutorul oferit de guvern nu-i mai mult ca un blid de linte față de ceea ce ni-se va lua de dragul lui.

„Ministrul zice în alinea primă a §-ului 17, că asemnează sumele încuviințate la adresa autorității supreme bisericesci. Acosta e înse identic cu „nessze semmit, fogd meg jól!“ căci în alineatul al doilea ministrul indică deja, că se vor pune estradării banilor la mâna confesiunii respective anumite condițiuni nenumite, era prin dispozițiunea din alineatul al treilea întreg proiectul primesce caracterul unei legi draconice.

„Eti acel injurios paragraf:

„§. 17. — Dacă înțelegere nu s'a făcut, sau dacă s'a făcut într'adever, dar confesiunea o calcă, atunci înțelegerea este a se privi ca încetată, și sumele asemnate se plătesc de aici înainte preoților separat și nemijlocit.“

„Și acuma se presentază ministrului înainte de asemnarea ajutoriului anual lista celor recomandați de autoritatea bisericescă pentru ajutorare. Ministrul înse lea cerusa în mână și cu prințiară suzeranitate șterge pe X, Y, Z etc., fără ca macar prin un cuvînt să motiveze archiereilor despotica-i purcedere.

„Purcedend din această ținută deja cunoscută putem deduce înainte, că ministrul va pune autorităților bisericesci ast fel de condițiuni, cari să nu permită o înțelegere ecutabilă.

„Ei, și acum rezultă?

„Clerul întreg se scote din legăturile fiesci și firesci cu archiereul său și cu forul său suprem bisericesc și se estradă poftelor autorității civile. Sumele asemnate în cazul acesta se inmanează separat și nemijlocit.

„Și asta însemnează înaintea dlui Wlassics a se mărgini la esercierea dreptului de supremă inspecțiune. Noi înse ne foarte mulțămim de o așa logică esplicare a dreptului coronei.

„Paragraful acesta formeză o adevărată batjocură la adresa clerului înalt chiar și în cazul cel mai favorabil, când i-se pune acestuia la dispoziție suma întregă, căci acel cler cu forul său bisericesc nu pôte dispune de ea după ale sale chibzuințe, ci are să o

împartă după porunca Eminenței Sale ministrului-patriarh.

„Clerul înalt devine adecă *posta* mijlocitoare a guvernului.

„Noi privim deci în dispozițiunile acestui paragraf aceea, ce de fapt se cuprinde în el, o eludare a întregii autorități a bisericii și a copiilor ei și o directă aservire a clerului intereselor lamesei ale guvernului.

„Așa ceva biserica nici când nu poate admite.

„Acésta nu numai în interesul ei, ci chiar și în interesul statului nu o poate face, căci lipsindu-se biserica de libertatea necesară i-se lea tot o dată puțința de a-și îndeplini cu succesul convenit sacra-i misiune în mijlocul societății.”

Eppur și muove. — În nrul 7 am înregistrat fără de nici o observare, cele ce zicea „Magyar Állam” despre aceea, că între Români neuniți se propagă socialismul. Am făcut-o acésta, nu pentru că doră ne-am bucura de faptul acela semnalat prin „M. Á.”, ci pentru că la sfârșitul articolului lui „M. Á.” am aflat un Memento la adresa clerului nostru.

Și ce să veți? „Tel. Rom.” din cauza, că noi am reprodus articolul acela, s'a mâniat foc. Nu numai, ci în urma lui mai vine și fôea neunită din Arad, — nu „Biserica și Școala”, ci „Tribuna Poporului”, — și ne exprimă indignarea sa.

Ne zice „Trib. Pop.”: „Noi asigurăm pe confracții din Blaș, că în comitatul Aradului nu sînt socialiști români. Ți dacă nazarenismul s'a încuibat pe ici pe colo, cauza nu este a se căuta în *confesiuni*.” Așa dar unde? „Causa nazarenismului între Români este a se căuta în faptul, că aici Români trăsesc în apropierea Ungurilor, și e natural, ca din atâtea stricăciuni unguresci câte una ca ori ce bôlă să se străcôre și printre Români.”

Concedem, că e natural lucrul acesta. Vom înse, să observăm, că bisericii neunite îi lipsesce nu numai forța supranaturală, ci chiar și forța și voința naturală de a se împotrivi rului. O dovedesce acésta deja și însu-și faptul, că mulți Români neuniți se fac nazareni.

Dar socialismul? Noi încă asigurăm pe confracții din Arad, că nu avem cuvinte de a denega statisticii statului credemintul chiar și acolo, unde ea nu are, pentru ce să fie condusă de șovinism. Ți statistica acésta ne spune, că în anul 1896 au trecut la neconfesionali 717 neuniți și 27 greco-catolici. Cum au fost reprezentați neuniții între cei ce au trecut la neconfesionali în anul 1897, nu șcim. Dacă confracții din Arad ar cerca, să afe, ce s'a făcut din neuniții aceia schimbați în neconfesionali, unde-i vor găsi ôre? Noi nu-i cercăm, căci n'au rălăcit din turma noastră.

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Neconfesionalismul se tot lătesce mai ales între reformați. De curând s'au declarat ca neconfesionali, — pe cum se anunță din Dôbritin, — 45 capi de familie din comuna bisericescă reformată-germană din Balmaș-Ujváros.

Liberalii și reformați, cari au adus legea neconfesionalismului, se tem, că vor trece și alții la acésta.

Pastorii reformați nu sînt mulțumiți cu proiectul de lege pentru regularea congruei. Guvernul le dă bani, dară le lea autonomia.

Roma.

Lumea catolică plină de însuflețire a serbat în săptămâna acésta aniversarea a 88-a a născerii și a 20-a a încoronării gloriosului Pontifice Leo XIII, născut la 2 Martie 1810 și încoronat cu tiara în 3 Martie 1878.

În 2 a c., a nune în ziua natală și preziua încoronării sale a primit Papa în audiență solemnă pe cardinali, episcopi, prelați și alte persoane distinse, cari l-au felicitat. În răspunsul dat felicitării omagiale a seniorului cardinalilor Sfinția Sa a reflectat la serbarea jubileului său sacerdotal și episcopal și în deosebi la entusiasmul, căruia cei de față în biserica s. Petru i-au dat expresiune, manifestând prin acésta sentimentul la milioane de Italiani. Acest entusiasm, purces din sentimente nobile, nu ar fi trebuit să fie vătămât. Dară totuși acésta s'a întimplat (anume mai mulți tineri italieni au aranjat demonstrațiunile în contra acelor sentimente catolice). Ți trist, că nu voesc a înțelege alipirea inimilor de Roma, mitropolia sacerdotală, conservătorea oraculului divin și împărțitorea mântuirii. Spre a mângăia pontificatul Dumnezeu înflăcăreză iubirea poporului cătră Pontifice în Italia și în lumea întregă. Spiritele, cari doresc prosperarea publică, trebuie să favorizeze redesteptarea credinței și alipirea de pontificat. După vorbirea acésta, ținută cu voce puternică, cei prezenți i-au defilat. Starea sanitară a Papel e eminentă. Mercuri a celebrat cu mare solemnitate în capela Sixtină, unde au fost de față și membrii corpului diplomatic.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Mișcările socialiste în urma măsurilor severe luate în contra lor par a se domoli. Cu tôte acestea ele ocupă și acum opiniunea publică. Dieta încă revine des asupra socialismului și asupra procedurii neconstituționale față de socialisti, care procedură ușor poate fi aplicată și față de cetățenii și de partidele politice, cari s'ar opune planurilor guvernului.

În ședința dietală din 25 Febr. la desbaterea bugetului ministeriului de justiție deputatul Olay susține, că țara e în situație critică. Causa socialismului și a rului preste tot e nerespectarea ordinii de drept din partea guvernului, mai virtos la alegeri, când tótă administrația se preface în un organism de cortesire. Apoi impută ministrului Erdély, că denumesce la curie juđi neapți și a dat perchisiția domiciliară la discreția poliției. — Ministrul se apără zicend, că nu denumesce persoane protecționate, de și Olay s'a întrepus la dînsul pentru un jude. — Olay declară, că ministrul nu grăesce adevêrul.

Rátkay ocupându-se de defectele ministeriului de justiție zice, că e o rușine,

că în Transilvania sînt alte legi, nu cele din țara mamă. Ministrul nu e capabil a pregăti proiecte de legi. Ordinațiunile referitoare la presă nu se pot uni cu legea din 1848 și falsifică spiritul acestei legi. În Ungaria au încetat stările legale; lângă cei 13 martiri de la Arad al 14-lea e libertatea presei, bunul cel mai sfînt pentru un popor, și cine violéază acest bun, acela agită la revoluțiune.

Ministrul zice, că prin dispozițiunile în afacerea presei nu s'a vătămât dispozițiunile legii din 1848, nici nu s'a introdus censura preventivă. Dînsul nu e amic al măsurilor excepționale. În contra agitațiunilor naționalităților l-au ajutat curțile cu jurați, cari au declarat vinovați pe acușați; în cestiunea socialismului înse curțile acestea achită pe agitatori. Opiniunea publică pretinde restringerea libertății de presă.

Apponyi zice, că ordinațiunile ministrilor de interne și de justiție în cestiunea adunărilor și a presei nu au base legale, de ôre ce legile ungare nu cunosc necesitatea concesiunii de la auctorități spre a ținé adunări, érá procedura față cu presa socialistă e adevêrată censura.

Sâmbătă br. Bánffy a prezentat proiectul de lege, prin care se declară de sêrbătore națională ziua de 11 April, în care zi din 1848 împêratul Ferdinand V a sancționat legile de egală îndreptățire și libertate aduse în acel an.

Luni deputatul Mócsy provocă guvernul, să improcesueze ziarele, cari acusă pe ministrul president, că pentru sume mari de bani a distribuit titluri de conte, baron, nobil și a făcut denumiri de membri în casa magnaților. — Emmer Kornel (guvernamental) constată, că amvonul a luminat și condus poporul sute de ani. Pentru ce nu l-ar conduce și acum? Presentă un proiect de rezoluțiune, prin care guvernul e recercat a presenta un proiect de lege pentru afacerile de presă.

Martți a declarat ministrul, că e deja în lucrare legea unitară de presă.

Mercuri a trecut prin desbaterea generală și specială bugetul ministeriului de honveđi.

Joi s'a început și desbătut în general bugetul ministeriului de finanțe. Cu acésta ocaziune poporalul Mócsy laudă aptitudinile rasei magiare, pe care o exploatează Jidovii. Contele Bethlen Miklos în cartea sa „Mult és Jelen” scrie, că cel mai mare magiar contele Szécsenyi István ast fel a zis o dată cătră Kossuth Lajos: Dvóstră cu expresiunile de egalitate, frățietate și libertate faceți Ungaria independentă pe sama Jidovilor, cari vor scôte din averile strămoșesci nobilimea și poporul de rînd al rasei magiare. Națiunea magiară de presente în adevêr pörtă luptă pentru pâne, și în acésta luptă guvernul nu protejéază rasa magiară. Pentru aceea nu-i votéază bugetul. — Ágoston contra socialismului recomandă crearea unei clase mijlocii de proprietari mici. — Polonyi vorbește în contra societăților de asigurare din străinătate, cari resar în Ungaria ca ciuperile. — Arányi Miksa apără societățile americane, primind de la una onorar de 40.000 fl. la an.

Austria.

Situația politică e tot mai critică. Cercul politic nu mai are nici o sperare, că ministrul Gautsch va pute restabili echilibrul politic conturbat prin ordinațiunile de limbă și prin obstrucția parlamentară a Germanilor. Noul ordinățiune în cestiunea limbii pregătite de br Gautsch nu întimpină aprobarea Germanilor; ele pe lângă aceea înstrăineză și pe Cehi. „Narodni Listy“, organul Cehilor tineri, scrie, că aceștia au gătat-o cu guvernul; acesta nu va mai dispune de nici o majoritate.

Ca succesor al baronului Gaustch se amintesc și acum contele Thun.

Dietele provinciale s'au închis toate în săptămâna această.

Franța.

Sentença adusă în procesul Zola a dat ansă la interpelări din partea deputaților francmasoni și socialiști. Ei ved în proces o persecuție de rasă (fiind că Dreyfuss e Jidov) și o unire a militarismului și clericalismului în contra republicii.

Ministrul Meline a răspuns, că după judecata militară a urmat judecata democratică a poporului (juriul). Țara e mulțumită cu sentença. Generalii s'au purtat conform legii. Ofițerii francezi nici nu visază, să vatăme legile patriei; ei au alte visuri. Dacă și după verdictul juriului continuă agitația, numai o partidă va sta în contra ei: națiunea. Presa străină a primit tot, ce s'a zis rău despre noi aici; vor fi pedepsiți toți, cei ce calumniază Franța. Agitația ar trebui să inceteze în interesul celor, ce au provocat-o; ea ne-ar pute împinge la intoleranță.

Răspunsul a fost luat spre sciință cu 416 contra la 41 voturi.

Grecia.

Agitația continuă a preseii antidinastice a fanatisat întru atâta pe Greci, cât doi din ei au comis sămbătă un atentat asupra regelui. A nume pe la 5 1/2 ore sara, când regele se întorcea cu prințesa Maria de la Phaleron în trăsura deschisă, doi indiviți au ieșit din șanțul de lângă drum, și unul a puscat de 2 ori, era cel alalt de 6 ori asupra regelui, fără ca să-l nimerescă; numai vânătorul de lângă visitiă a fost rănit ușor.

Turcia.

La circulara Turciei cu respect la pacificarea Cretei au răspuns până acum Rusia, Austro-Ungaria și Italia declarând, că rezolvirea cestiunii cretene nu stă în nici o legătură cu evacuarea Tesaliei.

Regimul turcesc făcând cercetare cu privire la preinsele tiranisării ale Bulgarilor din Macedonia declară, că scirile răspândite de foile bulgare sînt neadevurate. Bulgarii nutresc agitațiunea în Macedonia. Din cauza această Turcia concentrează trupe în această provincie. Atitudinea Rusiei se pare a fi favoritoare agitațiunii bulgare.

O voce serioasă către Preaven-
raturul Cler.

Un fruntaș ingenios al unei partide naționale magiare și-a luat în săptămânile trecute

rămăș bun de la activitatea publică din motivul, că pentru o inteligență coruptă și un popor slab nu se mai plătesc, să-și prăpădescă puterile.

Esaminând aceste cuvinte marcante de loc în pusele întrebarea: Oare nu se potrivește această acuză aspră, dar cu temei, și inteligenței și poporului nostru?

Care elemente formează inteligența bisericii noastre unite? Sigur, cu puțină excepțiune, cea preoțescă. Și ce face inteligența această. Majoritatea dorme somnul mormintului, minoritatea, — și încă ce minoritate! abia de 2—3 membri. — privește îngrijată la norii grei, ce impresoră bolta bisericii sfinte. Oțeză aceștia dureros, cercă, să vadă cel puțin o rază caldă a soarelui dreptății, dar în deșert. Norii își continuă calea sa, se depărtază cu înțime mai de parte, ca locul să-l cedeze altora și mai grei și mai amenințători... Nicăiri lumină, nici sperare de o zare cerescă: indiferentismul condamnabil al majorității reține mâna darnică a Provedinței, și în schimb ridică cea pedepsitoare... Nu se găsește nici zece drepti. Trebuie deci, să perim în urma nepăsării noastre culpabile.

Pentru numele lui Dumnezeu, dovediți, fraților, contrariul, dovediți, că n'am dreptate, și eu îmi voi retrage cuvintele preamărind pe Dumnezeu, că totuși s'au găsit cel puțin zece drepti, și așa nu vom peri, — dovediți, pentru bunul Dumnezeu, dovediți... .

Mi-se pare, că vocea mea debilă a străbătut totuși șesurile și munții noștri. Pare că aud răsunând în depărtări mari voci deperate strigând: *Reforme ne trebuiesc!*

Da, un ecou dulce îmi sună în urechi de către pôlele Măgurei: „Dați-ne prilej a ridica gloria Sionului român la culmea chemării sale!“ Salve ție, frate Măgure! Ță un drept totuși s'a găsit, ță un preot cu inimă învăpăiată pentru mărirea lui Dumnezeu totuși s'a aflat pe plaiurile Silvaniei romantice! A, dar numai unul, singur numai unul! Unde sînt încă cel puțin nouă drepti?

Tăcere! Mi-se pare, că mai aud un ecou, de și cam încet. Așa-i. Contratele „Z.“ își înalță glasul său posibil dintr'o atare comună idilică a scumpei noastre Transilvanii: „Ne trebuiesc unitatea ritului!“

Mărire ție, Dómne! s'au găsit deja doi drepti!... . Încă opt, și sîntem mântuiți. A, fraților, desteptați-vă o dată și priviți serios în jurul vostru, căci mari și deastrose lucruri se întimplă împrejurul vostru.

Curentul ateist infițiază tot mai cumplit atmosfera bisericii. Popórele Alföldului toate au căzut jertfă neconfesionalității, — singur poporul nostru mai tace, — dar aveți grije, căci nimica nu e așa teribil ca viforul, ce se pregătesc în timp îndelungat. Azi domnesce încă liniște, dar mâne te poți trezi la sunetul armelor, cari aduc morțe chiar din mâinile fiilor voștri. Cine scie, dacă mâne nu ai să faci trista cunoscință cu tăișul vre unei cose, carea azi încă zace liniștită sub streșina șurii... . Periculul e în prag, trebuie prevenit. Dar cum?

Am desfășurat la timpul său în detalii modurile de salvare, — acuma mă restrîng numai la următoarele.

Lumina ochilor ne fie biserica. Atragem aici credincioșii noștri, — să ne silim a-l îndulci, a-l face, să scape cu bucurie, cu interesare la biserică, și spre acest scop să organizăm cântările, să înființăm coruri, —

cu un cuvînt cultul divin trebuie înfrumșetă cu toate podóbele chibzuibile, căci de o parte așa se cuvine laudei Domnului, ér de altă parte și poporul așa va asista cu drag la sfînta slujbă, dacă acesta e variată și împodobită, nu înse golă, adurmitóre.

Cunosc o comună, unde înainte de ce s'ar fi înființat corul, biserica sunase a gol, ér azi abia încap, mulți sînt necesități a asculta sfînta liturgie extra muros. Cereți, și veți observa și Frățiile voștre asemenea succese.

Până când poporul petrece mai bucuros în crășme, în aceste cuiburi pécătóse, demoralizátore, până când poporul nu va afla mai mare desfátare în biserică de cât în depouri. până atunci nu vom scápa de anarhie și socialism.

Ne apropiám de timpul, când páharul cu venin al epocii noastre fără de Dumnezeu trebuie să se goléscă. Să avem grije, nu cum va să-l bem noi, căci mórtea ne-o am beut.

Vé rog, prefițeti timp și loc pentru o adunare generală!

Berzova (com. Arad) la 1 Martie 1898.

G. Hubic
preot.

Noutăți.

Din Archidieceasă. Preon. Dr. Sebastian Radu, concionatorul bisericii catedrale din Blăș, este numit paroch al Murș-Uioră și protopop al districtului Murș-Uioră. — Mult On. Ioan Pop, paroch în Gilău districtul Clușului, e numit viceprotopop onorar. — Mult On. Georgiu Bărbat, viceprotopopul districtului Blășului, și Octavian Bonfniș, profesor gimnasial, sînt numiți asesori ordinari la Esactoratul archidieceșan.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Vesuintele bisericesci din parochia noastră Balintfalău erau tare debile și stricate, și așa credincioșii noștri Vasiliu Simon bér. și soție-sa Florica din Balintfalău cu véduva Roman Maria din filia B. Madaraș au cumpérat pe sama bisericii un rînd întreg de odăjdii colorate în preț de 55 fl., Ioan al lui Vasilie Simon cu soție-sa Maria Roman au cumpérat un patrachil frumos colorat cu 7 fl., Mihail Simon Macave cu soție-sa Oana întru pomenirea părinților rep. Todor și Maria au cumpérat un rînd întreg de vesminte negre de catifea cu 40 fl. și un stichar cu 4 fl. Véduva mai sus numită Roman Maria a mai cumpérat și pe sama bisericii noastre din B. Madaraș un prapor și o cădelniță cu 20 fl. Mai de parte poporul nostru din Balintfalău de și e mic la număr abia 40 familii, totuși prin contribuiri, la cari am ajutat și eu ca paroch și érá docentele și Reverendissimul domn protopop Basiliu Hossu cu 2 fl. așa am procurat și un clopot mic cu 60 fl. Balintfalău la 3 Martie 1898. Elie Lupu paroch.

Concours la stațiunii docentale. Cu terminul de 25 Martie s'a scris concurs: 1) La postul de docente primar în Buciumi din protopopiatul Almașului cu emol. de 225 fl. din repartitie, 47 fl. 25 cr. din interese obligatiunii de regal. 20 fl. pentru 2 orgii de lemne, 8 fl. usufructul pămîntului școlii și 30 fl. relut de cuartir. 2) La stațiunea de docente primar în Cut din protopopiatul Sebeșului cu emol. 300 fl. din venitele realităților școlare și din repartitie pe popor, 1 stîngin de lemne, grădină și 30 fl. relut de cuartir.

† Dr. Alesandru Szilasi, medic cerebral în Cella. comitatul Severinului, după un morb greu și îndelungat Lună în 28 Februarie st. n. a. c. împártășit cu ss. sacramente a repausat în etate de 33 ani.

Cas de mórte Ioan Pop Șerban, preot în Beșimbac vicariatul Făgărașului, a repausat în 10 Faur în etate de 68 ani în anul al 43-lea al preoției.

In veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Începuturile picturii creștine.

Pe vremea, în care creștinismul începu a desvolta activitatea sa cea liniștită, dară puternică, lumea păgână ajunsese în starea descompunerii. Dorirea de oare ce mai bun, de siguranța nemuririi subsăpase lumea romană și aduse la creștinism forțele cele mai nobile și mai bune din școlile filosofilor și dintre ministrii misterilor. În acesta se manifestă în chipul cel mai învederat dorirea mântuirii de sub greutatea miseriei spirituale. Învingerea creștinismului înainta încet, dară sigur, și în ce chip viața creștină pătrunsese neîncetat în cercurile păgânismului mai înainte de timpul lui Constantin, așa progresă creștinismul și după Constantin pe încetul, dar în chip irezistibil. Religiunea creștină nu a pretins, ca omenimea să alunge din mijlocul său rezultatele cele bune, la cari ajunsese până atunci lumea păgână în ale științei și artei. Dar caracterul împăcătorii și mijlocitorii al creștinismului aprăge în nimica nu s'a arătat mai învederat și mai hotărât ca în artă. Acesta are să mulțămescă creștinismului conservarea sa și propagarea sa la toate popoarele lumii. O privire la sudostul Europei, la Asia și Africa, unde arta zace moartă, și unde ruine împrăștiate reamintesc pretutindenea strălucirea de odinioară, e de ajuns, ca să dovedescă influința binefăcătoare a religiei creștine asupra alungării și imblândirii sălbătice, asupra înveselirii și înfrumusețării vieții omenești. Vederile creștine adevărat că au schimbat arta și i-au dat o direcție, formă și însemnare nouă. Dar arta în urma acestei schimbări a putut să sufere numai o pierdere momentană, ă în locul acestei pierderi a avut câștigul acela, că creștinismul a călăuzit-o în dărept la religie, ă pe cestă din urmă a restituit-o omenimii.

A fost un timp, în care omenii prețuia în chip prea esagerat studiile clasice și cultura antică. Pe atunci se făcea creștinismului învinuirea, că el ar fi pustiit și nimicuit lumea păgână și monumentele de artă ale ei. Părerea acestă au combătut-o faptele. Împotriva ei grăesc nu numai mulțimea aceea de monumente de artă, carea a adunat-o Constantin în Constantinopol, ci și aceea, că împăratul acesta a purces numai pe încetul împotriva cultului păgănesc. Purcederea lui s'a îndreptat mai de aprăge împotriva acelor reședințe ale superstiției întunecoșe și ale desfrului celui mai sălbatic, cari primejduiau morala publică, pe cum și împotriva mulțimii acelor statue nemorale, cari dejosiau dignitatea omenească ¹⁾ și esprimau prăpădenia cea mai adâncă a lumii păgâne. Dăroză grozăveniile cultelor mistice ale zeiței siriene, ale lui Mitra și ale altor zeități, culte împreunate cu jertfe săngerose și cu orgii nerușinate, au provocat chiar și batjocura unor păgâni, cum au fost Iuvenal și Lucian. S. Augustin a discutat într'o epistolă raportul creștinismului față cu templele păgâne și și-a esprimit părerea, că „dacă acestea se schimbă în onorea lui Dumnezeu, cu ele se întâmplă, ceea ce se întâmplă și cu omenii, când dintre sacrilegi și fărădelege se mută la religia cea adevărată”. ²⁾ Porunci date de-a dreptul spre a pustii templele se încep abia pe timpul fiilor lui Teodosiu I. E deci neîntemeiată părerea aceea, care decadenta artei plastice o derivă a dese ori din antipatia creștinilor față cu arta cea provenită de la păgânism, din pustiirea templelor și a

¹⁾ Herod. II, 51.

²⁾ Ep. 47 (alias 154).

idolilor, prin ce să se fie delăturat modelele și mijlocele de lipsă spre a susține gustul bun și tehnica artistică. Acestea nu s'au întâmplat în măsură așa de mare, cât să fie provocat decadenta artei. Antipatia față cu iconele, cari o esprima cât va Părinții și o nutria câte va secte, nici o dată nu a dobândit dimensiune mare și a cedat forțe de timpuriu dinaintea pornelii trezite și între creștinii spre a se încunjura cu simbole și icone de ale obiectelor sale celor sfinte. Pustiiri de temple păgănesce adevărat că s'au sevârșit de mai multe ori acum prin violența plebei întărită, acum prin oficialii împărătesci și la porunca împăraților creștini; dar pustiirile acestea totuși nu s'au întâmplat nici de cum într'un chip și într'o estensiune de așa, cât ele să fie putut fi păgubitoare pentru artă. ¹⁾ Constantin a rinduit deci, să se pustiască numai temple de acelea și idoli de aceia, cari erau reședințele unui cult nemoral. Față cu barbaria iconoclaștilor grecesce a apărat mai târziu s. Ioan din Damasc în cele trei cuvântări ale sale despre icone vederile bisericii. El a purces de la o espicare plină de lumină a adorării, carea se cuvine numai dumnezeirii, și a venerării obiectelor cultului. A espicat apoi poruncile L. V. referitoare la cultul iconelor și raportul creștinismului față cu arta, ă după aceea a oferit o antologie de texturi din scrierile Părinților și Învățătorilor bisericii. Acestea toate le-a scris într'un chip plin de însuflețire, forțe atrăgătorii și eurgătorii. Porunca opritore: „Să nu faci ție chip cioplit, nici asemănarea vre unui lucru, din câte sint în cer sus, și din câte sint pe pământ jos, și din câte sint în ape sub pământ.” ²⁾ a dat-o Dumnezeu fără îndoială în vederea aplicării Israelitilor spre idololatria popoarelor vecine, ea nu a fost îndreptată împotriva deprinderii artei spre scopuri folositoare și sfinte. Moisi însuși promova arta. Asta o dovedesc datele cele acurate referitoare la construirea și împodobirea cortului mărturie, a sieriului Legii și a obiectelor celor sfinte. Gătirea acestora presupune, că atât Moisi cât și arhitecții lui erau bine inițiați în artă. Artă și-a găsit în acest chip un adăpost în sanctuarii și aci era asigurată în contra a ori ce profanare prin politeism. După acele și principii s'a zidit și templul lui Solomon. Mărimea și strălucirea lui făceau, ca el să pară o minune. Din descrierile lui rezultă, că pe timpul zidirii lui arta a ajuns între Evrei la înflorirea sa cea mai înaltă. Templul al doilea, zidit după prinsorea vavilonenă și lărgit și împodobit mai apoi prin Irod M., a fost un monument măreț și a dovedit legătura, ce esistă între religie și între deprinderea neîncetată a artei. Biserica creștină a pornit luptă împotriva cultului sensibil al Iudeilor și al politeismului păgănesc și a pretins adorarea lui Dumnezeu cu spiritul și cu adevărul. Dară ea cu toate acestea a fost conscie de misiunea sa culturală, carea avea să îmbrățișeze și să nobilizeze toate, și de aceea de la timpul, când se lățise deja binisor, a oferit la sine artei adăpost, ă mai înainte de aceea pe timpul persecuțiilor celor grele a deprins în locurile subterane o simbolică de picturi simplă și mișcătoare, care îndruma pe omenii spre cer, și într'insa a depus temeiurile acelea, din care pe lângă o dezvoltare neîncetată a purces o înflorire fără sēmën a artei.

(Va urma.)

¹⁾ Theodoret. Hist. eccl. V, 21: »Constantin cel Mare, pe când împodobia împărăția cu evlavie, adevărat că a oprit pretutindenea, să se jertfăcă dracilor; dară templele lor nu le-a pustiit, ci a rinduit, ca ele să fie inaccesibile. Și ficiorii lui încă au călcat în urmele lui.« Cod. Theodos. XVI, 10, 1. 3: »Constantin și Constante cătră Catulin prefectul cetății. Dară de și superstiția are să se stirpăcă cu dese vășire, totuși voim, ca zidirile templelor, cari se află a față de ziduri, să rămână neatinse și neabătute.«

²⁾ II Moisi 20, 4.

Ben Hur

saŭ

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

V.

Credința Amrei.

Dacă astăzi omenii călătorind prin țara cea sfântă vor să cerceteze renumita „grădina a împăratului“, ei să pogorâ pe alvia Chidonului la vale ori pe curmătura văilor Gihon și Hinnon până la fântâna veche En-Rogel, beu din apa cea vie și dulce și poposesc aci la punctul cel mai interesant al aceluși ținut. Ei privesc la petrele acelea mari, cu cari e îngrădită fântâna, vădând chipul cel neartificial și primitiv, cu care scot omenii comora, ce isvorește acolo, și pradă o mică parte din compătirea sa nefericitorilor sdrențoși, cari păzesc fântâna. Apoi privesc jur împrejur, și-i desfătează privilegiu munților Moriah și Sion, cari de la ei se întind spre mézá nópte, și din cari unul se sfârșește în Ofel, érá cel alalt în ținutul cetății lui David. În fund ridicându-se până la înălțime se vede șirul locurilor celor sfinte; aci Haramul cu măreța sa cupolă, colo rămășițele falnice ale Ipicului, care încă și în ruinele sale se înfățișează puternic și impunătorii. Dacă călătorii au gustat privilegiu acesta și au imprimat-o în de ajuns memoriei sale, ei privesc dincolo la muntele smintelei, care se înalță cu măreție pezișă de-a drépta lor, și apoi la muntele sfatului celui rău, față cu care aceia, cari cunosc istoria cea sfântă și legendele rabinesei și călugăresci, vor fi nutrind o anumită interesare, carea nu o pôte stirpi frică superstițioasă.

Ne-am iumulti prea tare vorba, dacă am numi toate punctele acelea interesante, cari împrejură muntele acela. Ajungă cetitorului, că află, că piciorul muntelui își are rădăcina în Geena, și-și aduce a minte de Geena focului, în care este plâns și scrișnire de dinți. Muntele acesta în partea lui cea sudică și sudostică în fața cetății e crepat și scobit de morminte încă și astăzi în tocmă ca și în zilele lui Christos, și mormintele acestea din timpuri străvechi sînt locașul leproșilor, nu al câtor va leproși, ci al totalității lor. Acolo și-au ridicat ei împărăția sa și și-au format comunitatea sa, acolo au întemeiat o cetate și locuiau împreună ocoliți ca nisce omeni blăstemați de Dumnezeu.

În ceea diminătă după evenimentele istorisite în capitulul precedent Amrah se apropia de fântâna En-Rogel și acolo se puse, să ședă pe o petră. Cine cunosea Ierusalimul, ar fi trebuit să o credă de servitoare favorită a vre unei familii cu stare. Ea avea un ulcior de apă și o coșarca acoperită cu o pânză albă ca zăpada. Ea puse acestea jos, își adună mâinile cruce preste o laltă în pōlă și privi cu privire serioasă la deal într'acolo, unde colnicul se pléca în formă de trepte la vale până la țarina olariului, la Hacheldama. Era încă foarte de diminătă, și ea sosise cea dintâi la fântână. Mai apoi veni un om, carele aducea o funie și o vadră. El salută pe mica femeie brună, apoi desfăcu funia, legă vadra de ea și așteptă, să-i sosescă mușterii. Cine voia, putea să-și scotă însuși apă; dară el deprindea lucrul acesta în chip de lefterie și pentru un gerah umplea chiar și ulciorul cel mai mare, ce-l putea purta femeia cea mai tare.

Amrah ședea liniștită și nu grăia nici o vorbă. Omul vădându-i ulciorul o întrebă după câtă va vreme, dacă vré, să-i umple ulciorul. „Încă nu!“ răspunse ea curtenet. El după acesta nu o mai băga în samă. Când îngânatul dimineții se întinse preste muntele maslinilor, începură a i-se ivi mușterii, și el preste puțin era foarte cuprins cu umplerea ulciorelor. Amrah în totă vremea aceea rămase nemișcată la locul său și privi cu încordare spre colnic la deal.

Sórele răsări. Ea încă tot ședea acolo privind și așteptând; și în vreme ce ea așteptă ast fel, noi să vedem, care-i e scopul.

Ea se obișnuia a se duce după înopțare în tîrg. Atuncia se obișnuia a se furișă pe neobservate din casă și a cerceta prăvăliile din valea Tiropeon ori cele de la răsărit de la pōrta pescilor, pentru ca să-și cumpere carnea și leguma de lipsă; și apoi se întorcea și se închidea din nou în casă.

Ne putem închipui, cât de mare i-a fost bucuria de a vedé pe Ben Hur érá la sine în casa cea veche. Ea nu putu, să-i povestescă despre stăpână-sa și despre Tirzah nimica. — chiar nimica. El voia, să o mute într'un loc mai puțin solitar, ea se împotrivi înse planului lui. Ea doria, ca el să locuiescă érá în odaca sa de odinioră, carea rămăsese neschimbată. Dară primejdia de a fi descoperit era prea mare, și el doria înainte de tóte, ca să fie scutit de întrebări de ale curioșilor. Îi promise, că o va cerceta cât se pôte de des. Voia, să vină nóptea și tot nóptea să se și ducă. Amrei tot lucrul acesta nu-i era pe voe, dară ea se îndestulă și cu atâta și cumpenia în dată, ce ar puté să facă, pentru ca să-l facă fericit. Nu-i trecea prin gând, că el acuma era bărbat, nici că el va fi desbrăcat ori va fi perdut aplicările sale copilăresci; pentru a-i face bucurie ea voia, să-i pună pe masă éráși mâncările, cari îi plăcuseră odinioră. Îi plăcuseră odinioră dulceturile; ea își aduse a minte de mâncările, cari îi făcuseră mare bucurie, și hotări, să i-le gătescă și să albă din ele în tot de una o provisiune la în de mână, pe când venia. Putea ea să facă ore ce mai bun? De aceea se furișă în nóptea următoare mai lute ca de obicei a fără cu coșarca și trecu dincolo în tîrgul de la pōrta pescilor. În vreme ce umbla prin tîrg, auzi din întâmplare pe un om povestind o nouitate.

Care a fost cuprinsul acestei istorii, cetitorul va ghici a bună samă, dacă va afla, că omul acela a fost unul din acei bărbați, cari însoțiseră cu torțe pe comandantul cetății Antonia, când femeile casei Hur se găsiseră în camera numărul VI. Omul istorisi tóte amănuntele descoperirii, ba împărtași și numele arestatelor și raportul, care-l dase însă-și veduva despre sine însă-și.

Sentimentele, cu cari ascultă Amrah istorisirea acesta, erau așa. pe cum se puteau aștepta de la ființa asta credincioasă. Ea își isprăvi cumpărările și se duse ca într'un vis a casă. Ce veste fericitoare avea ea pe sama pruncuțului său! Ea aședea coșarca jos și acum ridea, acum plângea. De o dată se liniști și cumpeni. Ar fi mórtea lui, dacă ar afla, că mamă-sa și Tirzah sînt leprose. El ar cutriera grozava cetate de colo dincolo de pe muntele sfatului celui rău, ar cerca în tóte peșterile ciurmite și nu și-ar da odihnă, și bóla l-ar cuprinde și pe el, și el s'ar împărtași în sórtea lor. Ce să facă?

Atuncia i-s'a întâmplat, ceea ce s'a întâmplat deja multora înainte de ea, și se va mai întâmpla multora după ea. Îmbirea i-a înșuflet, ce avea să facă. Ea a ajuns la o hotărîre stranie.

Ea scia, că leproșii se obișnuiesc dimineța a se pogori din locașurile sale, din mormintele de pe colnic, pentru ca să-și ducă de la fântâna En-Rogel provisiune de apă pe tóta ziua. El aduceau ulciorele sale, le puneau jos pe pămînt și așteptau în o anumită depărtare, până ce li-se umpleau. Acolo aveau să vină și stăpână-sa și Tirzah; căci legea era inesorabilă și nu permitea nici o abatere. Leprosul bogat nu avea trecere mai mare de cât cel sărac.

Amrah hotări deci, să nu împărtașescă lui Ben Hur nimica din istoria, carea o auzise, ci să mérégă singură la fântână și să aștepte. Fómee și setea trebuiau să mîne pe nefericitele femei acolo, și ea credea, că le va recunósce pe loc, érá de nu, atunci pôte că ele o vor recunósce pe ea.

Într'aceea veni Ben Hur, și ei grăiră multe împreună. În ceea zi avea să sosescă Malluch; apoi aveau să se începă scrutările în dată. El abia putea să aștepte începerea acesta. Pentru a se distra voia, să cerceteze locurile sfinte din apropiare. Ne putem închipui, cât de cu greú i-a fost femeii, să-și păzescă taína, dară ea a tăcut.

După ce s'a fost dus Ben Hur, ea se apucă, să gătescă mâncări bune, și o făcu acesta cu grijea cea mai mare. Când cunoscu de pe stele, că în scurt se va face ziuă, umplu coșarca, luă un ulcior și porni către En-Rogel; ea țese prin pōrta pescilor, carea se deschidea mai de timpuriu, și sosi la fântână, pe cum vedurăm.

Cu puțin după răsărirea sórelui, pe când veniau mai mulți la fântână, și cei ce scoteau apă, aveau mai mult de lucru, pe când întru adevér șese vedre se folosiau de o dată, pentru că toți se grăbiau, să ajungă a casă. mai înainte de ce rēcórea dimineții va face loc arșiței zilei, — se iviau locitorii colinei și țeseau din ușile cămerilor sale celor de la morminte. Mai apoi se puteau deosebi deja cete singuratic; în multe din ele erau și prunci așa de mici, cât trebuiau să conchiți, că cetele acestea le adunau raporturile familiare cele mai strînse. Mai apoi veni o mulțime în jurul cotiturii hulei: muieri cu ulciore pe umeri, bărbați bătrâni și foarte slăbiți, cari veniau cu pași clătinatori razi-mându-se pe toege și cărji. Unii se razi-mau pe umerii altora; unii, cari erau de tot neputincioși, zăceau pe năsălii ca nisce grămeli de zdrențe. Până și în comunitatea acesta a miseriei celei mai mari lumina înbiri era aceea, carea făcea, ca viața să fie mai suportabilă. A fără de aceea depărtarea făcea, ca să veđi miseria acestor escomunicați ca printr'un vél alinătorii, carele înse nu o ascundea de tot.

De la locul său de lângă fântână esamina Amrah cetele nălucóse. Ea se părea, că de loc nu se mișcă. De câte va ori i-se păru, că vede pe cele ce cerca. Nu se îndoia, că ele erau aci pe colină; scia, că ele vor avé, să se pogóre și să se apropie. După ce omenii se vor fi aprovisionat toți la fântână, a bună samă vor veni și ele.

Chiar în capétul tihării era un mormînt, carele cu larga sa întrare atrase deja a dese ori atențiunea Amrei asupra sa. O petră foarte mare era lângă întrare. Sórele își

trimitea într'insul razele sale chiar în partea cea mai ferbinte a zilei, și peștera părea a a nu pute fi locuită de nici o ființă viețuitoare, de cum va nu se odihniau acolo câni, după ce își isprăviau prin Geena slujba de măturătorilor de stradă. Cu toate acestea vedu răbdătorea Egiptenă spre cea mai mare mirare a sa, că de acolo ies dóné femei; una din ele părea a purta și a conduce de o dată pe cealaltă. Ele amîndouă aveau păr alb, amîndouă aveau înfățișarea de bătrâne; dară hafele lor nu erau rupte, și ele priviau în jur de sine, ca și cum localitatea această le-ar fi străină. Privitoarei i-se părea a fi observat chiar și aceea, că s'au cutremurat îngrozite de priveliștea acestei societăți hîde, de care se țineau și ele. Ori cât de neimportante au fost observațiile acestea, ele totuși făcură, ca inima să-i bată mai repede, și ca luarea a minte a ei să se îndrepte exclusiv asupra celor două.

Ele se opriră puținel la pîtră, ér apoi porniră încet, cu oboselă și cu frică către fântână. Acolo se auziră câte va glasuri, cari le strigau, că ele să se oprască. Dar ele merseră mai de parte. Cel ce scotea apă, ridică de la pîmînt câte va petri, ca să le alunge. Cel alaltă le blăstema. Ceta cea mai mare de pe colnic striga în chip țiuitorii: „Necurate! Necurate!“

„Ele a bună samă nu sciū obiceiul leproșilor,“ își gândia Amrah vedînd, cum cele două vin tot mai aproape.

Ea se sculă și porni întru întimpinarea lor luând cu sine coșarca și ulciorul. Larma de la fântână se mai potoli.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut

Calendarul „Unirii“ pe 1898 Anul II

cu următorul cuprins bogat și interesant:

Cronologie, Serbătorile, Regentul, Întunecimi, Anotimpuri, Umblarea timpului, Lunile cu povește economice și semne de timp. Regentii europeni. Șematismul provinciei mitropolitane de Alba Iulia cu specificarea parohiilor în românește și ungurește și cu posta ultimă și a parohilor, cum și a diferitelor dicasterii.

Michail Pavel, episcopul de Orade, schiță biografică (cu un portret foarte succes). „Christos a înviat“, poezie de Al. Vlăduț. George Coșbuc (cu portret) note biografice și trei poezii: Epigramă (în vrîsta de 12 ani), Pe ceri (de 14 ani) și Beda (din 1886). Ales. Bohățel, biografie și portret. Cisme de mprumut și S'a turcitu-se bățul, anecdote hazlii de Th. D. Speranță. Glume. Morții nostri (bărbații gr. cat. fruntași morți în 1897) cu portretul br. David Urs și Iosif Hossu. Sfaturi. Posta. Scala timbreilor. Tîrgurile. Inserțiuni.

Din acest cuprins orî cine se pôte convinge, că acest Călindar e cel mai potrivit și mai bun pentru preoțimea noastră gr. cat. în special.

Prețul unui exemplar 85 cr. cu porto 40 cr.

A apărut:

Jertfa creștinilor. Comentariu al liturgiilor bisericii grecesci compus de Dr Victor Szmigelski. Tomul I. Intro-

ducere dogmatică. Cu aprobarea Prea-veneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Blaș 1897. Tipografia seminariului archidieceșan. Pag. 230 în 8. Prețul 1 fl. 5 cr. sau 2 lei 20 bani. Editura auctorului.

Opul e dedicat *Esceleței Sale Prea-sfințitului Domn Michail Pavel episcop de Oradea mare.*

Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoților și învățătorilor.

„Opul acesta pôte fi de folos tuturor credincioșilor nostri, dar mai virtos Veneratului Cler archidieceșan, căruia și chemarea sa sublimă îl impune datorința strictă de a studia mai adânc misteriele sfintei noastre religiuni. De aceea recomandăm acest op cu totă căldura spre a se procura pentru toate bibliotecile districtelor protopopesce și pentru cele parohiale, orî unde este cu puțință. Asemenea recomandăm Veneratului Cler, să răspîndescă această carte în cercurile cât mai largi ale credincioșilor nostri.“

Blaș din ședința consistorială ținută în 14 Decembre 1897.

A apărut:

M. T. Cicerone despre bătrânețe tradus de Andrei P. Liviu canonic-abate gr. cat. în Lugos, edat de Gavril Pop canonic în Blaș. Prețul broș. 50 cr. Blaș 1897. Tipografia seminariului archidieceșan. Sîntem informați, că dl editor *venitul curat al acestei publicațiuni l-a destinat pentru un scop cultural.*

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericesci din 1894 și 1895

împreună cu respectiivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Prea-veneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unui exemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestul op. Fără de cartea această nici un preot nu pôte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericesci s'au schimbat toate raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem, că nu va fi oficiu preoțesc, din care să lipsescă această carte, în care se află toate cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nouă create prin legile aceste.

Euchologiu

edițiunea a doua, revădută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariu frumos în negru și roșu. — Prețul nelegat fl. 2.80, éra legat în peletare fl. 3.80.

Instituțiunile calvinesci

în biserica românească din Ardél,

fasele lor în trecut și valoarea în presente.

Studiu istorico-canonice de Dr Alexandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se pôte procura cu prețul de 3 fl. la Tipografia seminarială în Blaș (Balázsfalva).

Cestiuni

din

dreptul și istoria bisericii românești unite, studiu apologetic din incidentul invecivelor „Gazetei Transilvaniei“ și a diui Nicolaș Densușan asupra Mitropolitului Vancea și a bisericii unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul 70 cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul 1 fl. Ambele părți espedate franco 1 fl. 85 cr.

Pregătire la mörte, adecă considerațiuni asupra maximelor eterne folositore tuturor pentru meditare și preoților spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Bisericii. În versiune românească de Membrii societății de lectură Inocențiu M. Clain. Blaș 1893. Tipografia Seminariului archidieceșan. Opul are 425 p. în 8° mic. Prețul 80 cr. Editura societății.

Îndreptariu

în cauza dărilor directe de stat, pentru oficiile parohiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în cari se dau inviațiunile cele mai bune, cum au să purcedă oficiile parohiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dării de case, 2. a dării de câștig, 3. a dării după camete, 4. a dării supletore generale de venit, 5. a taxei de scutire dela miliție, 6. a dării de arme și de vînat și 7. comisiunile pentru aruncarea dărilor. — Prețul unei broșuri e 8 cr., expedită franco sub fașe 11 cr.

Liturgieră, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoihul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcăiu de pânză cu 95 cr. v. a. Legat împreună cu Pentecostariul costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Istoria universală bisericescă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Introducere în a. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la oialtă 1 fl. 50 cr.

Decretele Conciliului provincial prim edițiunea a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliului provincial al doilea, edițiunea a II-a broș. 65 cr.

Testamentul și Literale fundamentale ale fericitului Archiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș Dr. Ioan Vancea de Buteasa. Blaș 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaș. Se află de vîndare la Administrația „Unirii“. Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Instrucțiune

dată de Inaltul ministeriu de interne cu privire la procedura contra morbului de ochi: „trachoma“, pentru auctorității publice și învățători. — Broșura constă din 15 pag. și costă 5 cr., spedită franco sub fașe 8 cr.

Editor și redactor răspundător:

Dr Victor Szmigelski.